

STRUKTURA I SOCIOEKONOMSKA OBILJEŽJA PORODICA MALOLJETNIH PRESTUPNIKA

*Prof.dr Nebojša Macanović²⁵⁹
Univerzitet u Banjoj Luci
Fakultet političkih nauka
Studijski program socijalni rad*

Apstrakt: *Porodice je važan faktor koji utiče na razvoj ličnosti i uopšte socijalizaciju djeteta. Struktura porodice je značajan preduslov njene funkcionalnosti, jer poremećaji u strukturi porodice često imaju negativan uticaj na cjelokupni porodični sistem. Brojna su istraživanja koja ukazuju da je socioekonomska situacija unutar porodice bitan faktor koji može uticati na pojavu prestupničkog ponašanja kod mladih. Upravo iz tog razloga željeli smo istražiti koliko su struktura porodice i socioekonomska obilježja, kao i njihov odnos, zapravo pokazatelji stvaranja rizičnih situacija koje mogu uticati na javljanje brojnih oblika devijantnog ponašanja kod djece i mladih. Ovo istraživanje polazi od dileme da li su djeca iz nepotpunih porodica i lošijeg socioekonomskog stanja u većem riziku da ispolje neki od oblika devijantnog ponašanja.*

Ključne riječi: *struktura porodice, socioekonomsko stanje, devijantno ponašanje, disfunkcionalnost porodice.*

UVOD

Porodica se označava kao osnovna društvena grupa i primarna zajednica u kojoj se pojedinac rađa, raste i razvija. Ona vrši brojne funkcije: vaspitnu, biološku, kulturnu, reprodukciju itd. Porodica je temelj svakog društva, a njena funkcionalnost osnova za razvoj zdrave populacije.

Kroz interakciju sa članovima porodice i posmatranjem odnosa među njima, djeteta formira stavove i usvaja obrasce ponašanja. Porodica sa svojim funkcijama ima pozitivnu ulogu u formiranju ličnosti svojih mladih članova (Miladinović, Konstantinović, Đurđić, 1989). Ukoliko je funkcija porodice narušena, efekat na djeteta može biti negativan i ona može proizvesti devijantnost. Devijantnost, odnosno devijantno ponašanje je „simptom poremećenih porodičnih odnosa i neadekvatnog roditeljstva“ (Jugović, 2011: 399). Karakteristike porodice koje su prepoznate kao najvažniji faktori rizika za nastanak devijacija mladih su: „istorija problema u ponašanju roditelja; mentalna oboljenja u porodici; način rješavanja problema u porodici; porodični konflikti; odobravanje problematičnog ponašanja i/ili uključenost u problematično ponašanje roditelja; zlostavljanje djece; stresni životni događaji; poremećaji u komunikaciji među članovima porodice; slaba emocionalna povezanost djece i roditelja, itd“ (Jugović, 2011: 399).

Roditelji imaju značajnu odgovornost za kada je riječ o socijalno neprilagođenom ponašanju svog deteta (Randall, 1997). Brojni autori su proučavali doprinos pojedinih faktora porodičnog konteksta nastanku devijantnog ponašanja kod dece (npr. Beane, 2008; Benbenishty & Avi Astor, 2005; Duncan, 2008; Finkelhor, 2008; Holmes and Holmes- Lonergan, 2004). U takvim istraživanjima je uočeno da su faktori na nivou porodice koji neposredno doprinose pojavi devijantnog ponašanja dece: netrpeljivost roditelja, nerazumevanje, česte svađe, nasilje u porodici i slične situacije, kruta disciplina, emocionalna

---

²⁵⁹Vanredni profesor na FPN Banja Luka, e-mail:nebojsa.macanovic@fpn.unibl.org

hladnoća i dr., nepotpunost porodice, loš socioekonomski status, slaba kohezivnost, nedoslednost u vaspitanju, izolovanost porodice od okruženja, nedostatak roditeljskog nadzora, nedostatak socijalne podrške od strane roditelja, pozitivan stav roditelja prema nasilju, i sl.

Kada govorimo o strukturi porodice, u literaturi se najčešće govori o potpunoj i nepotpunoj porodici. Potpuna ili cjelovita je ona porodica koja se sastoji od supružnika i dece, a nepotpuna je porodica ona u kojoj nedostaje jedan supružnik – roditelj (zbog razvoda, smrti ili iz drugih razloga).

Porodice čija je struktura narušena usljed smrti nekog od roditelja, razvoda, vanbračnosti mogu imati negativan uticaj na razvoj djeteta. Takođe, porodice sa formalnom očuvanom strukturom, ali poremećenim porodičnim odnosima, daleko su rizičnije za pojavu devijantnog ponašanja kod djece (Macanović, 2014). Porodice u kojima dolaze do izražaja različiti elementi i oblici strukturalne razorenosti i funkcionalne dezorganizacije, postaje centar devijantnog pritiska, koji se manifestuje i preko prestupničkog ponašanja mladih članova. Upravo iz tog razloga značajno je uvidjeti odnos strukture porodice i socijalnoekonomskog stanja u istoj kako bi u njima pronašli eventualne uzroke koje mogu uticati na devijantno ponašanje djece i mladih i biti značajan rizični faktor koji dovodi do takvog ponašanja.

Sociološka shvatanja kriminalnog ponašanja spadaju u ona koje uzroke ovakvog ponašanja vide pre svega u spoljnim – egzogenim faktorima, odnosno faktorima sredine. Pošto faktori sredine mogu biti različiti s obzirom na to da li potiču iz socijalne ili prirodne sredine, ova shvatanja su usmjerena na proučavanje pre svega društvenih uticaja. „Ove teorije pokazuju da je devijantnost (svijet socijalne patologije) reakcija normalnih ljudi na njihovu društvenu situaciju, a ne izraz nekog genetskog koda ili abnormalnog svojstva ličnosti“ (Milosavljević, 2004: 31). Za proučavanje socijalnih uzroka maloljetničke delinkvencije posebno su važne teorije socijalne kontrole. One polaze od suprotnog pitanja - zašto pojedinci ne čine delikte, a ne zašto ih čine.

Jedno je sigurno, svim sociološkim teorijama zajedničko je da kriminal i maloljetničku delinkvenciju posmatraju kao pojavu koja je društveno uslovljena, a one koji čine krivična djela kao psiho-tjelesno zdrave ljude koji su počinili krivično djelo zbog djelovanja društveno nepovoljnih činilaca. Sociološke teorije uzroke kriminaliteta maloletnika pronalaze u negativnom delovanju prevashodno društvenih faktora.

METODOLOŠKI OKVIR ISTRAŽIVANJA

Empirijsko istraživanje je sprovedeno u martu 2020 godine u Vaspitno popravnom domu Banja Luka i Dnevnom centru za maloljetnike koje funkcioniše u okviru Centra za socijalni rad Banja Luka.

Cilj istraživanja jeste da se utvrde koliko struktura i socioekonomska obilježja porodice mogu biti rizični faktori u razvoju prestupničkog (delinkventnog) ponašanja njihove djece.

Hipoteze istraživanja smo razvrstali na glavnu i posebne hipoteze.

Glavna istraživačka hipoteza glasi: Struktura i nepovoljne socioekonomske prilike u porodicama maloljetnih prestupnika utiču na pojavu njihovog prestupničkog ponašanja.

Posebne hipoteze su nam poslužile prilikom dokazivanja glavne hipoteze. Osmislili smo četiri posebne hipoteze.

(H1) Prepostavljamo da postoji statistički značajna razlika između strukture porodice maloljetnih prestupnika i zaposlenosti roditelja.

(H2) Očekujemo da postoji statistički značajna razlika između strukture porodice maloljetnih prestupnika i materijalnih prilika u porodici.

(H3) Prepostavljamo da postoji statistički značajna razlika između strukture porodice maloljetnih prestupnika i mjesta prebivališta.

(H4) Očekujemo da postoji statistički značajna razlika između strukture porodice maloljetnih prestupnika i kategorije stanovništva kojoj pripadaju.

Varijable istraživanja razvrstali smo na zavisne i nezavisne varijable. Zavisna varijabla je *struktura porodice*, dok su nezavisne varijable zaposlenost roditelja, mjesto prebivališta, materijalne prilike i kategorija stanovništva.

Metodom teorijske analize proučavali smo relevantne pisane izvore. Istraživačka tehnika putem koje smo prikupili relevantne podatke za naše istraživanje bila je analiza dokumentacije. Za analizu dokumentacije koristili smo sljedeće izvore: dosije maloljetnih prestupnika, socijalne anamneze, sudske presude, izvještaje kako bi došli do što validnih podataka o strukturi porodice i socioekonomskim obilježjima iste.

Populaciju istraživanja činila su maloljetna lica koja su se nalazila na izdržavanju vaspitne mjere u Vaspitno popravnom domu Banja Luka, odnosno lica koja su upućena od strane Centra za socijalni rad Banja Luka u Dnevni centar za maloljetnike .

Uzorak istraživanja činilo je 40 maloljetnih lica kod kojih smo na osnovu dostupne dokumentacije analizirali porodične i socioekonomske prilike u porodici. Od ukupnog broja njih 12 je boravilo u VPD Banja Luka, a 28 u Dnevnom centru za maloljetnike Banja Luka. Svi ispitanici kod kojih smo analizirali porodične prilike su bili muškog pola, uzrasta od 15 do 20 godina.

Kada su u pitanju socioekonomski faktori koji utiču na pojavu prestupničkog ponašanja treba istaći prije svega: disfunkcionalnost društva, ekonomska situacija, sistem vrijednosti, nezaposlenost, siromaštvo, migracije, stambene prilike, materijalne prilike, religioznost, uticaj medija, politička situacija u društvu, položaj mladih u društvu i dr. Ne želeći da umanjimo značaj svih ovih faktora, u našem radu smo se odlučili da istražimo odnos strukture porodice i četiri po nama značajna socioekonomska faktora (zaposlenost roditelja, mjesto prebivališta, materijalne prilike i kategorija stanovništva) kako bi uvidjeli koliko zapravo ovi odnosi i relacije mogu biti rizični faktori u pojavi prestupničkog ponašanja kod djece i mladih.

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Sama porodica veoma je važan faktor u socijalizaciji mladih. Ipak često disfunkcionalnost porodice, siromaštvo, nezaposlenost, loši odnosi u porodici mogu biti i rizični faktori u razvoju i formiranju njihove ličnosti, te smo iz tog razloga željeli da utvrdimo koliko struktura i socioekonomska obilježja porodice mogu biti i rizični faktori u razvoju prestupničkog ponašanja. Kada je riječ o strukturi porodice u našem istraživanju definisali smo tri grupe i to: porodice koje su cjelovite ili potpune, porodice gdje su roditelji razvedeni i nepotpune porodice usljed smrti jednog od roditelja ili gdje usljed nekog drugog razloga djeca odrastaju sa jednim roditeljem.

Tabela 1. Odnos strukture porodice i zaposlenosti roditelja maloljetnih prestupnika

Struktura porodice	Zaposlenost roditelja								Ukupno	
	Oba roditelja zaposlena		Jedan		Nisu zaposleni		Imaju povremeni posao			
Cjelovita	9	52,9%	4	23,5%	0	0,0%	4	23,5%	17	100,0%
Roditelji razvedeni	6	100,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	6	100,0%
Jednoroditeljske porodice	0	0,0%	3	17,6%	14	82,4%	0	0,0%	17	100,0%
Ukupno	15	37,5%	7	17,5%	14	35,0%	4	10,0%	40	100,0%
Df										6
X ²										39,462
C										0,705

Prva posebna hipoteza (H1) odnosila se na to da li postoji statistički značajna razlika između strukture porodice i zaposlenosti roditelja maloljetnih prestupnika. Uvidom u predstavljene podatke iz Tabele 1. uočavamo da u okviru cjelovite ili potpune porodice imamo 9 ili 52,9% slučajeva gdje su oba roditelja zaposlena, 4 ili 23,5% gdje je zaposlen samo jedan roditelj, a isto tako 4 ili 23,5% slučajeva gdje roditelji imaju povremeni posao. U porodicama gdje su roditelji razvedeni imamo 6 ili 100% slučajeva gdje su oba roditelja zaposlena. Takođe u jednoroditeljskim porodicama imamo 3 ili 17,6% slučajeva gdje je zaposlen samo jedan roditelj, a 14 ili 82,4% gdje nisu uopšte zaposleni.

Iz podataka iznesenih u Tabeli 1. vidljivo je da postoji statistički značajna razlika između strukture porodice i zaposlenosti roditelja maloljetnih prestupnika. To smo utvrdili izračunavanjem hi - kvadrata. Utvrđeni $\chi^2 = 39,462$ pri $df = 6$ je statistički značajan na nivou 0,01; što potvrđuje našu hipotezu, tj. da kod djece, maloljetnih prestupnika koji dolaze iz nepotpunih porodica roditelji u značajnoj mjeri nisu zaposleni što ukazuje da su ovo zaista rizični faktori koji su uticali i na njihovu prestupničko ponašanje. Time je prva posebna hipoteza (H1) dokazana.

Tabela 2. Odnos strukture porodice i materijalnih prilika u porodicama malolj. prestupnika

Struktura porodice	Prihodi u porodici								Ukupno	
	Odlični		Prilično dobri		Prosječni		Ispod prosjeka - loši			
Cjelovita	10	58,8%	1	5,9%	5	29,4%	1	5,9%	17	100,0%
Roditelji razvedeni	0	0,0%	0	0,0%	4	66,7%	2	33,3%	6	100,0%
Jednoroditeljske porodice	3	17,6%	5	29,4%	5	29,4%	4	23,5%	17	100,0%
Ukupno	13	32,5%	6	15,0%	14	35,0%	7	17,5%	40	100,0%
Df										6
X ²										15,471
C										0,528

Druga posebna hipoteza (H2) odnosila se na to da li postoji statistički značajna razlika između strukture porodice i materijalnih prilika u porodicama maloljetnih prestupnika. Materijalne prilike odnosile su se na ukupna novčana primanja roditelja. Uvidom u predstavljene podatke iz Tabele 2. uočavamo da u okviru cjelovite ili potpune porodice imamo 10 ili 58,8% porodica gdje materijalna primanja odlična, 1 ili 5,9% gdje su prilično dobra, 5 ili 29,4% gdje su prosječna i 1 ili 5,9% gdje su materijalne prilike u porodici ispod prosjeka ili jako loša. U porodicama gdje su roditelji razvedeni imamo 4 ili 66,7% porodica gdje su materijalne prilike prosječne i 2 ili 33,3% ispod prosjeka ili loše. Takođe u jednoroditeljskim porodicama imamo 3 ili 17,6% porodice gdje su materijalne prilike odlične, 5 ili 29,4% gdje su prilično dobre, 5 ili 29,4% gdje su prosječne i 4 ili 23,5% gdje su ispod prosjeka ili loše.

Iz podataka iznesenih u Tabeli 2. vidljivo je da postoji statistički značajna razlika između strukture porodice i materijalnih primanja roditelja maloljetnih prestupnika. To smo utvrdili izračunavanjem hi - kvadrata. Utvrđeni $\chi^2 = 15,471$ pri $df = 6$ je statistički značajan na nivou 0,05; što potvrđuje našu hipotezu, tj. da kod djece, maloljetnih prestupnika koji dolaze iz jednoroditeljskih porodica ili u kojima su roditelji razvedeni materijalne prilike su prosječne ili ispod prosjeka u značajnijoj mjeri u odnosu na potpune porodice što ukazuje da su ovo rizični faktori koji mogu značajno uticati na prestupničko ponašanje. Time je i druga posebna hipoteza (H2) dokazana.

Tabela 3. Odnos strukture porodice i prebivališta roditelja maloljetnih prestupnika

Struktura porodice	Prebivalište							
	Grad		Prigradsko naselje		Selo		Ukupno	
Cjelovita	8	47,1%	9	52,9%	0	0,0%	17	100,0%
Roditelji razvedeni	0	0,0%	1	16,7%	5	83,3%	6	100,0%
Jednoroditeljske porodice	6	35,3%	8	47,1%	3	17,6%	17	100,0%
Ukupno	14	35,0%	18	45,0%	8	20,0%	40	100,0%
Df	4							
X ²	19,612							
C	0,574							

Treća posebna hipoteza (H2) odnosila se na to da li postoji statistički značajna razlika između strukture porodice i prebivališta roditelja maloljetnih prestupnika. Uvidom u predstavljene podatke iz Tabele 3. uočavamo da u okviru cjelovite ili potpune porodice imamo 8 ili 47,1% porodica koje žive u gradu, a 9 ili 52,9% prigradskim naseljima. U porodicama gdje su roditelji razvedeni imamo 1 ili 16,7% porodica koje žive u prigradskom naselju, a 5 ili 83,3% porodica koje žive na selu. Takođe u jednoroditeljskim porodicama imamo 6 ili 35,3% porodica koje žive u gradu, 8 ili 47,1% koje žive u prigradskim naseljima i 3 ili 17,6% porodica koje žive na selu. Posebno je zanimljiv podatak da 83,3% maloljetnih prestupnika koji dolazi iz porodica čiji su roditelji razvedeni žive na selu.

Iz podataka iznesenih u Tabeli 3. vidljivo je da postoji statistički značajna razlika između strukture porodice maloljetnih prestupnika i mjesta prebivališta roditelja maloljetnih prestupnika. To smo utvrdili izračunavanjem hi - kvadrata. Utvrđeni $\chi^2 = 19,612$ pri $df = 4$ je statistički značajan na nivou 0,01; što potvrđuje našu hipotezu, tj. da djeca, maloljetni prestupnici iz potpunih porodica najčešće žive u gradskim i prigradskim naseljima, za razliku od nepotpunih porodica gdje u većoj mjeri njihove porodice žive u prigradskim naseljima i na selu. Time je i treća posebna hipoteza (H3) dokazana.

Tabela 4. Odnos strukture porodice i kategorije stanovništva kojoj pripadaju

Struktura porodice	Kategorija stanovništva							
	Domicijalno stanovništvo		Raseljena izbjegla lica		Povratnici		Ukupno	
Cjelovita	16	94,1%	0	0,0%	1	5,9%	17	100,0%
Roditelji razvedeni	1	16,7%	5	83,3%	0	0,0%	6	100,0%
Jednoroditeljske porodice	15	88,2%	1	5,9%	1	5,9%	17	100,0%
Ukupno	32	80,0%	6	15,0%	2	5,0%	40	100,0%
Df	4							
X ²	26,099							
C	0,628							

Četvrta posebna hipoteza (H4) odnosila se na to da li postoji statistički značajna razlika između strukture porodice i kategorije stanovništva kojoj pripadaju. Uvidom u predstavljene podatke iz Tabele 4. uočavamo da u okviru cjelovite ili potpune porodice imamo 16 ili 94,1% porodica koje pripadaju domicijalnom stanovništvu, 1 ili 5,9% su povratnici. U porodicama gdje su roditelji razvedeni imamo 1 ili 16,7% porodica koje pripadaju domicijalnom stanovništvu, a 5 ili 83,3% porodica pripadaju kategoriji raseljena i izbjegla lica. Takođe u jednoroditeljskim porodicama imamo 15 ili 88,2% porodica koje

pripadaju domicijalnom stanovništvu, 1 ili 5,9% kategoriji raseljena i izbjegla lica i 1 ili 5,9% su povratnici.

Iz podataka iznesenih u Tabeli 4. vidljivo je da postoji statistički značajna razlika između strukture porodice maloljetnih prestupnika i kategorije stanovništva kojoj pripadaju. To smo utvrdili izračunavanjem χ^2 - kvadrata. Utvrđeni $\chi^2 = 26,099$ pri $df = 4$ je statistički značajan na nivou 0,01; što potvrđuje našu hipotezu, tj. da kod djece, maloljetnih prestupnika koji dolaze iz potpunih porodica imamo u znatnoj mjeri veći procenat pripadnosti kategoriji domicijalno stanovništvo nego što je to slučaj sa nepotpunim porodicama. Time je i četvrta posebna hipoteza (H4) dokazana.

DISKUSIJA I ZAKLJUČAK

Iz prikazanih rezultata istraživanja utvrdili smo kada je u pitanju struktura porodice da od ukupno 40 porodica maloljetnih prestupnika koje su činile uzorak istraživanja njih 17 ili 42,5% pripada cjelovitim porodicama, 6 ili 15% porodicama gdje su roditelji razvedeni i 17 ili 42,5% nepotpunim porodicama. Znači sagledavajući samo strukturu porodice maloljetnih prestupnika vidimo da njih 23 ili 57,5% pripadaju nepotpunim porodicama što predstavlja rizičnu skupinu kada je u pitanju njihova adekvatna socijalizacija i odrastanje. Kada u obzir uzmemo i socioekonomske uslove takvih porodica uočavamo da kod djece, maloljetnih prestupnika koji dolaze iz nepotpunih porodica roditelji u značajnoj mjeri nisu zaposleni što ukazuje da su ovo zaista rizični faktori koji su u određenoj mjeri uticali i na njihovu prestupničko ponašanje. Kada su u pitanju materijalne prilike u odnosu na strukturu porodice utvrdili smo da kod djece, maloljetnih prestupnika koji dolaze iz nepotpunih porodica ili u kojima su roditelji razvedeni materijalne prilike su prosječne ili ispod prosjeka u značajnijoj mjeri u odnosu na potpune porodice. Takođe, maloljetni prestupnici iz potpunih porodica najčešće žive u gradskim i prigradskim naseljima, za razliku od nepotpunih porodica gdje u većoj mjeri njihove porodice žive u prigradskim naseljima i na selu. Posebno je zanimljiv podatak da 83,3% maloljetnih prestupnika koji dolazi iz porodica čiji su roditelji razvedeni žive na selu. I na selu zbog same egzistencije porodice odlaze da rade u inostranstvo, gdje često brigu o djeci preuzima jedan roditelj ili baka i deda. U takvim okolnostima često djeca nemaju adekvatnu kontrolu pa se često upuštaju u avanture i izazove koje ih odvođe u pogrešnom smjeru. Zbog ratnih dešavanja i migracija stanovništva veliki broj raseljenih lica nastanjen je na periferiji grada, tj. prigradskim naseljima. Na takvim mjestima izgrađena su i stambena naselja za raseljena i izbjegla lica, ali i za porodice poginulih boraca. Dobijeni podaci ukazuju na ovu činjenicu tj. da kod djece, maloljetnih prestupnika koji dolaze iz potpunih porodica imamo u znatnoj mjeri veći procenat pripadnosti kategoriji domicijalno stanovništvo nego što je to slučaj sa nepotpunim porodicama. Djeca koja dolaze iz prigradskih naselja i iz takvih porodica su često frustrirana zbog slabijih uslova života, zbog čega se često ne uspijevaju prilagoditi novoj sredini ili to pokušavaju na pogrešan način. Lično nezadovoljstvo, frustriranost zbog lošeg životnog standarda, loša materijalna situacija samo su neki od uzroka nezadovoljstva kod ove kategorije mladih kod kojih se često uočava i poremećen sistem vrijednosti. Ove činjenice ukazuju da su upravo prigradska naselja žarišta i najkritičnija mjesta za razvoj devijantnog ponašanja djece i mladih uopšte.

Rezultati istraživanja ukazuju na povezanost strukture porodice i socioekonomskih prilika unutar porodica maloljetnih prestupnika. Ovi aspekti dovode i do disfunkcionalnosti porodice i često narušavanje porodičnih odnosa što se direktno reflektuje i na ponašanje njihove djece. U takvim okolnostima i uslovima odrastanja često dolazi i do socijalno neprilagođenog ponašanja djece koje sa uzrastom postaje sve ozbiljnije i poprima neki od obilka delinkventnog ponašanja. Zato je neophodno pružiti maksimalnu podršku i porodicama i djeci kako bi se stvorili adekvatni uslovi za njihovo zdravo odrastanje bez obzira na strukturu porodice. Ako već ne možemo uticati na to kakva je struktura porodice u kojoj djete odrasta možemo uticati sa aspekta socijalne zaštite da socioekonomske prilike u porodici budu na zadovoljavajućem nivou i da one ne budu jedan od rizičnih faktora koje ga uvlači u prestupničko ponašanje.

Literatura:

1. Beane, L. A. (2008). Protect your child from bullying - Expert advice to help you recognize, prevent, and stop bullying before your child gets hurt. San Francisco: Jossey-Bass, A Wiley Imprint.
2. Benbenishty, R. & Avi Astor, R. (2005). School violence in context: Culture, neighborhood, family, school, and gender. New York: Oxford University Press.
3. Duncan, D. R. (2008). The Impact of Family Relationships on School Bullies and Victims. In D.
4. Finkelhor, D. (2008). Childhood victimization - Violence, crime, and abuse in the lives of young people. New York: Oxford University Press.
5. Holmes, R. J. & Holmes-Lonergan, A. H. (2004). The bully in the family: Family influences on bullying. In C. E. Sanders & Phye, D. G. (Eds.), *Bullying – Implications for the classroom* (pp. 111-136). USA, San Diego, California: Elsevier Academic Press.
6. Jugović, A. (2011). Socio-kulturni kontekst kriminaliteta maloletnika u Srbiji. *Teme*, 35(2), 385-402.
7. K.Espelage & S. M. Swearer (Eds.), *Bullying in American schools – A social-ecological*
8. Macanović, N. (2014). *Kriminogena inficiranost učenika*. Banja Luka: Udruženje nastavnika i saradnika Univerziteta Banjoj Luci.
9. Miladinović, V., Konstantinović, S., Đurđić, V. (1989). *Porodica kao faktor delinkvencije maloletnika*. Zbornik radova Pravnog fakulteta u Nišu, 29, 49-65.
10. Milosavljević, B. (2004). *Socijalna patologija i društvo*. Banja Luka: Univerzitet u Banja Luci – Filozofski fakultet.
11. Randall, P. (1997). *Adult bullying - Perpetrators and victims*. London: Routledge.

**STRUCTURE AND SOCIO-ECONOMIC CHARACTERISTICS
OF MINOR DELINQUENTS FAMILIES**

Abstract: *Family is an important factor that affects the development of personality and the socialization of the child in general. The structure of the family is an important prerequisite for its functionality, because disorders in the structure of the family often have a negative impact on the entire family system. There are numerous studies that indicate that the socio-economic situation within the family is an important factor that can influence the occurrence of criminal behavior among young people. For this reason, we wanted to investigate how the structure of the family and socio-economic characteristics, as well as their relationship, are actually indicators of the creation of risky situations that can affect the occurrence of many forms of deviant behavior in children and youth. This research starts from the dilemma of whether children from incomplete families and poorer socio-economic conditions are at higher risk of exhibiting some form of deviant behavior.*

Key words: *family structure, socioeconomic situation, deviant behavior, family dysfunction.*